

ta, per excel·lència, hagi vingut el nom del poble: car d'allí es puja a salvar la carena per un portell dit *lo Pas de les Vaques* (133.18); i la barrancada que puja de Casseres cap a L'Estall es diu, segons IGC, «barranco de la Solana de *las Pletas*».

(2) *Borda de L'Estall*, a Andorra, prop de Ràmió, entre aquest veïnat i L'Inglà, en la vall, afl. esq. de la Valira, que baixa de l'E., cap al te. d'Andorra la Vella. Sobre aquest i el següent, E.T.C. II, 22.

(3) Pla de l'*Estall Serrer*, més serres amunt.

(4) i (5) Amb *-o* pre-catalana: *L'Estallo*, feixans i canal, prop de Boí, i camp de propietat particular vora el Balneari de Caldes (XIII, 179, 184).

II. En els següents hi ha el tractament de la *-LL-* com *z* (*s* sonora), propi de l'Alt Isàvena i altres NLL de les valls més nòrdiques de Rbg. i Pall., del qual es van aplegar exs. en E.T.C. I, 136 (u).

(1) *Planell* i *Font de l'Estaso* (pron. *lastázo*), a la vall de Boí, te. Irgo (XIII, 191, 192).

(2) Brnc. de *L'Estaso*, te. Les Pauils, afl. esq. Isàvena, que baixa del trifini amb Castanesa i Lliri: hi ha unes bordes (XIX, 110.18).

(3) Prau d'*Estazo*, jaces de ~, al peu N. del Turbó, prop d'Espés (Gourdon, *Bu. Ass. Exc. Cat.* XII, 122).

(4) Serrat d' *astázo* te. Aulet (XIX, 91). No sembla ser idèntic, sinó més a l'O., el *Prat d'estázo* cap al trifini St. Orenç-Betesa-Sirès, indret molt fèrtil (XIX, 95, 97, 100).

(6) *Els Estasos* camps te. Malpàs (XIX, 166).

(7) *L'estázo* pda. d'Ardanui (te. Castanesa) (XIX, 140).

(8) I amb canvi del pseudo-article: *El Taso*, camps i font, te. Ginast-Vinyal (XIX, 155).

(9) *Estaro* te. Isàvarre (XXXVII, 97.18) amb *-LL- > -r-* (E.T.C. I, 132 (q)).

Per al grup II s'hauria pogut pensar en un nom com el que ha donat el grup que exposarem a l'art. *Estaoon*, ll. STATIO-, *-ONE*; i era fàcil perquè essent tots noms pastorals, hi passen a la vora carrerades, amb parades (*stationes*) tradicionals en certs llocs; caldria, però, que en aquests s'hagués usat toponímicament el nominatiu llatí STATIO, cosa insòlita en els noms de llocs romànics. En canvi, l'etim. preferible és inobjetable.

III. Alguns derivats. (1) Roca de *l'Estalló*, te. Castanesa, sota les Bordes de Llapiero (X, 1985). Pot ser un cas de genitiu pl. indoeur., en *-ōN*, com els *Estanyon*, *Escaleron*, *Estalliró*, *Ribalons* etc. estudiats a *TVBoí* I, 16ss.

(2) *Els Estallers* a l'alta Cerdanya, afl. dr. de la Ribera d'Er, vallada plena de prats i saleres (XXII, 12.24, 13.9).

IV. Compostos. (1) *Estallongo* (*ἔσῆγο*), te. Castanesa (X. T.) 'pleta llarga'.

(2) *Estalagó*, te. Castanesa (1957, XIX, 144); és una planada entre Puials i els Prats de Miallado, oït id. per un dels inf. de X. T. i *estat de laó* l'altre, el qual sembla que tenia consciència del fet (real?) que per allà tenia possessions el monestir d'Alaó; realment la *-LL-* ha passat a través d'una etapa *ḡ* per arri-

bar a *-t-*, com ho constatem en alguns NLL d'aquesta zona (com *Betesa*, E.T.C. I, 133): el mateix devia passar en aquest nom, compost juxtaposat, o bé per combinació de *ḡ + d* (d'Ala(g)ó).

(3) *Estaixinti*, pda. de Durro (*TVBoí* I, 17), que altres vegades vaig oir com *Estissinti* (1953, XIII, 157; i E.T.C. I, 147). Com explico allí, deu venir d'un nom compost de l'antic plural nominatiu *STALLI*, format més aviat amb *CINCTI* 'cenyits, closos' (retiro, com a menys natural, i fins rebuscada semànticament, l'alternativa *SANCTI*, entre les quals allí no decidia); l'evolució fonètica en *ḡ* és natural, partint de la combinació *ḡ/d + s > ištinti*, o bé *ḡs > -is*, en la variant; i a un altre inf. (XIII, 159), vaig oir també *estiliginti* (ultracorrecció de *ḡi*), car a Durro i Taüll es va vacillar entre la pron. *ž*, mantinguda a la vall, i una pron. apitxada (com al veí Isàvena); en aquesta variant s'ha mantingut la *i* final de *STALLI*.

V. encara a l'art. *Bell* (supra) l'antic compost *Bell-estall*, substituït en alguns llocs per *Bellestar*.

A la toponímia major (i encara més a la menor) de l'Alt Aragó, *estallo* és tant o més freqüent que a la nostra; basti citar *Estallo* agre. d'Aquilué, a l'esq. de Gállego, uns 14 k. a l'E. d'Anzánigo (cf. *Cart.* de Fanno, pp. 4.35).

Com que a l'Alt Aragó la *-LL-* (com en gc.), passant per *ḡ*, s'ha concretat en *-t-* (*Cabiato* CAPELLU etc.), deu venir d'aquí el nom del Pic i Muntanyes d'*Estatás* (així en IGC full 180, 4°17' × 42°38'), 2951 alt. i els seus vessants del costat de Valliverna, entre aquesta i Cregüenya (jo creia recordar, potser a tort, *Estatas*, però potser és augmentatiu en *-ACEU*); car aquest fenomen s'estenia un poc fins a l'Isàvena (veg. *Betesa* i *Vaticasa* en E.T.C. I, 133).

Però ja no més a l'Est: no vindrà, doncs, d'aquí el nom de la Pica d'*Estats*, 3114 alt., el cim més alt del Pallars, en el trifini entre la Vall Ferrera, la de Cardós i França (valls d'Auzat). Cal descartar-hi una etim. pre-romana (ni aquella ni nom bascoide en *EST-*, V. *Esterri*) no sols per allò sinó perquè només és el nom del gran pic i no de cap partida ni vall veïna, que són els que són antics i sovint pre-romans com els immediats *Sotllo*, *Areste*, *Boabi*, *Broate*, *Baiau* etc.

Els pics solen pendre noms de les valls, de les partides, i dels pobles, veïns (*Aneto*, *Comapedrosa*, *Envalira*, *Carlit* etc.), únics que interessin a la població pastoral o llenyatera. *Estats* només designa el pic, estrictament, com hem constatat, freqüentant-lo, jo mateix (i els Arnalots en el campament Fabra de Boet); i els seus apassionats R. de Semir i P. Gabarró (V. els relats a les excursions de L. M. Vidal i Juli Soler en *BCEC* 1896, 1897 i 1901; i la bona foto de *GGC* 670 i 671n.). Com constata també aquí Z. Rocafort el nom *Estats* és desconegut de la gent del país i només el troba en els mapes. El nom li ha estat posat per via més culta, prob. pel fet de ser frontera entre els dos *estats*, i segurament per contrast amb el seu bessó, *Montcalm* (un poc més baix i d'ampla capçada), unit a la Pica per un coll altíssim però un poc internat en territoris francès i en canvi lluny de la cota 3114,